

Handläggare
Lagerkvist Monika

Datum
2012-10-23

Diarienummer
KSN-2012-0537

Kommunstyrelsen

Motion av Malena Ranch (MP) om undertecknande av den europeiska jämställdhetsdeklarationen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att avslå motionen

Ärendet

I en motion av Malena Ranch (MP), väckt den 26 mars 2012, föreslås kommunfullmäktige fatta beslut om att underteckna den europeiska jämställdhetsdeklarationen. Anledningen är att folk- och centerpartister från Uppsala läns landsting har berättat om positiva effekter av undertecknandet sedan landstinget skrev under deklarationen. Motionären menar att fördelarna med att underteckna deklarationen handlar bland annat om att Uppsala får tillgång till erfarenhetsutbyte och kunskap från andra som undertecknat deklarationen, både nationellt och internationellt. Det är även ett sätt att få igång ett praktiskt och strukturerat arbete med jämställdhet i kommunen.

Motionen återges i **bilaga 1**

Föredragning

Den europeiska jämställdhetsdeklarationen (CEMR-deklarationen. CEMR – The Council of European Municipalities and Regions) är ett verktyg för kommuner, landsting och regioner att integrera jämställdhetsperspektivet i det politiska beslutsfattandet och i den praktiska verksamheten. Avsikten är att se till att diskrimineringslagstiftningen efterlevs och att principer reglerade i internationella avtal omsätts i praktik på lokal och regional nivå (**bilaga 2**).

Deklarationen belyser ett stort antal frågor ur ett jämställdhets- och kvalitetsperspektiv och är utformad för att oavsett verksamhetsområde fungera som en vardagschecklista.

Den politiska församling som beslutar om ett undertecknande ansluter sig till deklarationens sex principer om jämställdhet och förbinder sig därmed att verka för ett förverkligande av dessa. Principerna handlar om att jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundläggande rättighet, att för att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män är det nödvändigt att bekämpa flerfaldig diskriminering och andra hinder, att representativt deltagande av kvinnor och män i beslutsprocessen är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle, att avskaffa stereotypa könsroller är avgörande för att uppnå jämställdhet, att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla verksamheter i kommuner och regioner är nödvändigt för att främja jämställdhet samt att tillräckligt finansierade handlingsplaner och program är nödvändiga verktyg för att främja jämställdhet. Därutöver finns 30 artiklar som fungerar som ett stöd för hur man går från ord till handling. Varje kommun har rätt att göra en självständig bedömning av vilken eller vilka frågor i deklarationen man vill fokusera på.

Vidare ska undertecknaren utarbeta en handlingsplan för jämställdhet och tillsätta nödvändiga resurser för att den genomförs. Ett undertecknande möjliggör också erfarenhetsutbyte och jämförelse med andra kommuner, landsting och regioner – både nationellt och internationellt.

Kommunfullmäktige behandlade den 27 februari 2009 en motion av Ilona Szatmari Waldau (V) om undertecknande av CEMR-deklarationen (KSN-2008-0240). Kommunfullmäktige besvarade då motionen med att Uppsala kommun då ansökt om medel från SKL för att stärka jämställdhetsintegreringsarbetet i kommunen och att SKL sett positivt på att Uppsala kommun hade kopplat sitt jämställdhetsarbete till hela arbetet med hållbar utveckling. Samtidigt beslutade kommunfullmäktige att uppdra till kommunstyrelsen att driva och leda ett långsiktigt och systematiskt arbete med jämställdhetsintegrering. Det senare skulle involvera samtliga nämnder och helägda bolag i kommunen. Ett undertecknande av CEMR-deklarationen eller ytterligare politiskt beslut bedömdes inte behövas. Istället såg kommunfullmäktige det vara mer angeläget att utveckla jämställdhetsarbetet utifrån gällande beslut och kommunens policy för hållbar utveckling.

Sedan dess har Uppsala kommun beviljats medel från SKL inom projektet Hållbar jämställdhet från 2010 till oktober 2013. Arbetet i projektet fortgår och inbegriper idag sex pilotenheter samt kommunledningskontoret. Enligt IVE 2012-2015 har kommunfullmäktige beslutat om inriktningsmålet "Arbetet med jämställdhetsintegrering inom alla verksamhetsområden ska vidareutvecklas. Jämställdhet ska vara en naturlig del i verksamhetsutvecklingen och i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamhet". IVE 2013-2016 har inriktningsmålet att "Jämställdhetsintegrering är en naturlig del inom alla verksamhetsområden och utvecklas kontinuerligt". Hållbarhetspolicyn har sin utgångspunkt bland annat i de mänskliga rättigheterna som betonar allas lika värde, delaktighet och inflytande. Nödvändiga politiska beslut finns således alltså vad gäller jämställdhetsintegrering.

Projektet Hållbar jämställdhet har arbetat med jämställdhetsintegrering och såväl arbetet som verksamheterna har utvecklats och gjort framsteg i de piloter som deltar. 2012 pågår inget strukturerat arbete med jämställdhetsintegrering utanför projektet. Intresset för de

utbildningsinsatser och kontakter i frågan som erbjudits generellt har hittills mötts med ett svalt intresse.

CEMR-deklarationen skulle kunna fungera som ytterligare viljeyttring från kommunfullmäktige och kommunstyrelsens sida att arbeta än mer aktivt med jämställdhetsintegrering. Men med ett undertecknande följer nya åtaganden. Men med dagens inriktningsmål finns redan ett tydligt uppdrag, ett uppdrag som dock förtjänar att lyftas årligen. Istället för att uppfylla ytterligare åtaganden, som ett undertecknande av deklarationen innebär, behövs att fullfölja redan påbörjat arbete och inriktningen enligt befintliga inriktningsmål.

Framgångsfaktorerna för jämställdhetsintegrering är, enligt Nationella sekretariatet för genusforskning, politikernas ansvarstagande genom styrning och tilldelning av resurser samt utbildning och kunskap som relateras till den aktuella verksamheten. Dessutom är kartläggningar av verksamheter med fokus på kön viktigt. Denna kunskap utgör grunden för de mätbara mål som sätts upp för arbetet. Slutligen nämns vikten av att använda expertis och att arbetet är förankrat i aktuell forskning om jämställdhet och jämställdhetsintegrering. Uppsala kommun behöver därmed lägga fortsatta resurser på redan påbörjat arbete och säkra att arbetet blir stadigvarande och spritt till alla nämnder och helägda bolag.

Att kontinuerligt efterfråga resultat i arbetet med jämställdhetsintegrering, att tillse att arbetet ges tillräckliga resurser och konsekvent påminna om och sätta nya mål behövs för att vår medborgarservice ska bli mer jämställd. Flera av deklarationens principer och artiklar behandlas redan inom vår kommunala organisation genom befintliga styrdokument och uppföljning av desamma. Det erfarenhetsutbyte som nämns i motionen finns också genom SKLs nationella satsning Hållbar jämställdhet där Uppsala kommun ingår.

Ekonomiska konsekvenser

Jämställdhetsintegrering utanför projektet Hållbar jämställdhet förutsätter att arbetet sker inom ramen för ordinarie verksamhet med befintliga resurser.

Kommunledningskontoret

Kenneth Holmstedt
Stadsdirektör

Motion till kommunfullmäktige

Undertecknande av den europeiska jämställdhetsdeklarationen

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink.	2012 -03- 14
Diarienummer	KSN-2012-0537
	36 1

Det är i vardagen som jämställdhet skapas eller ojämställdhet reproduceras. De frågor vi fattar beslut om i fullmäktige och i Uppsala kommuns nämnder och bolag rör ytterst människors möjlighet till jämlikhet, delaktighet och inflytande. I vårt arbete med skola, infrastruktur, samhällsplanering, vård och omsorg har vi som kommun och beslutsfattare ansvar för att medverka till beslut som möjliggör att jämställdhet får effekt i människors vardag.

CEMR-deklarationen är ett verktyg för kommuner, landsting och regioner att integrera jämställdhetsperspektivet i det politiska beslutsfattandet och i den praktiska verksamheten. Syftet är att se till att diskrimineringslagstiftningen efterlevs och att internationella avtal och dokument omsätts i praktik på lokal och regional nivå.

I samband med uppmärksammandet av internationella kvinnodagen 2012 deltog politiker från Uppsala kommun och Uppsala läns landsting i en paneldiskussion arrangerad av Swe Q. Där diskuterades hur de olika partierna ser på ett undertecknande av den europeiska jämställdhetsdeklarationen. Landstingspolitiker från Folkpartiet och Centerpartiet berättade om positiva effekter av undertecknandet sedan landstinget skrev under deklarationen.

För två år sedan röstade den borgerliga majoriteten i kommunstyrelsen nej till förslaget att underteckna deklarationen. Sedan dess har en hel del hänt i Uppsalas arbete med jämställdhet. Uppsala har påbörjat ett arbete med jämställdhetsintegrering inom flera olika verksamhetsområden med mål att hela kommunens verksamhet ska jämställdhetsintegreras. Den 8 mars skrev Folkpartiet på UNT debatt att Uppsala borde införa "gender budgeting", det vill säga ett jämställt budgetarbete. Att synliggöra hur ekonomiska resurser fördelas med avseende på jämställdhet är en inriktning som länge har förespråkats av bland andra Miljöpartiet.

CEMR-deklarationen belyser kommuners och regioners politiska och beslutsfattande roll, arbetsgivarroll och personalpolitik, ekonomisk verksamhet, utbud av service och tjänster såsom socialtjänst, vård, omsorg och utbildning, upphandling av varor och tjänster, samhällsplanering och hållbar utveckling och könsrelaterat våld och människohandel. En del av dem är områden där Uppsala har påbörjat ett arbete i och med arbetet med jämställdhetsintegrering. Andra områden är sådana där det finns fortsatta behov av insatser för att nå upp till såväl internationella överenskommelser som svensk diskrimineringslagstiftning och Uppsala kommuns mål om jämställdhet i hållbarhetspolicyn.

Så vad är fördelarna med att underteckna deklarationen? Förutom att verka för deklarationens principer om jämställdhet och arbeta fram en jämställdhetsplan innebär undertecknandet att Uppsala får tillgång till erfarenhetsutbyte och kunskap från andra kommuner, landsting och regioner både nationellt och internationellt, som har undertecknat deklarationen. Det är även ett sätt att få igång ett praktiskt och strukturerat arbete med jämställdhet i kommunen. Kommuner och landsting i Sverige som undertecknat deklarationen framhåller bland annat hur den kan fungera som stöd vid beslutsfattande och konsekvensanalys vid beslut, planering och beredning, vid förändringsprocesser, i det praktiska genomförandet och vid uppföljning och utvärdering av insatser.

Uppsala har som mål att Uppsalaborna ska vara jämställda. Som högsta beslutande organ i Uppsala har kommunfullmäktige ett stort ansvar i att leda arbetet och möjliggöra en sådan utveckling.

Mot den bakgrunden yrkar jag att Uppsala kommunfullmäktige fattar beslut om att underteckna den europeiska jämställdhetsdeklarationen CEMR.

Uppsala den 12 mars 2012

Malena Ranch

Malena Ranch
Miljöpartiet de gröna

**EUROPEISK DEKLARATION OM
JÄMSTÄLLDHET MELLAN KVINNOR OCH
MÄN PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ**

**En deklaration som uppmanar Europas kommuner och
regioner att använda sina befogenheter och partnerskap för att
uppnå jämställdhet**

**Upprättad och stöttad av
CEMR**

INLEDNING¹

Den europeiska deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå är riktad till Europas kommuner och regioner. Dessa uppmanas att underteckna den, att offentligt ta ställning för jämställdhetsprincipen och att inom sina områden fullgöra sina åtaganden enligt deklarationen.

För att säkerställa att dessa åtaganden fullgörs förbinder sig varje undertecknare att upprätta en jämställdhetsplan där den redovisar sina prioriteringar och åtgärder samt de resurser som skall tilldelas för ändamålet.

Vidare förbinder sig varje undertecknare att samarbeta med alla institutioner och organisationer inom sin kommun respektive region i syfte att främja skapandet av verklig jämställdhet.

Deklarationen har utarbetats inom ramen för ett projekt (2005-2006) som genomfördes av CEMR², tillsammans med ett stort antal samarbetspartners, som uppräknas nedan. Projektet stöddes av Europeiska kommissionen via dess femte handlingsprogram för jämställdhet.

* * * * *

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundläggande rättighet för alla och ett omistligt värde i en demokrati. För att denna rättighet skall förverkligas är det nödvändigt, inte endast att den erkänns i lag, utan också att den tillämpas effektivt på alla områden, såväl politiska, ekonomiska och sociala som kulturella.

Trots att det finns talrika exempel på formellt erkännande av jämställdhetsprincipen och trots att framsteg har gjorts på detta område, existerar jämställdhet ännu inte i verkligheten. Kvinnor och män har inte samma rättigheter i praktiken. Sociala, politiska, ekonomiska och kulturella skillnader finns fortfarande, till exempel löneklyftor och politisk underrepresentation.

Dessa skillnader beror på en utbredd stereotypisering inom familjen, skolan, kulturlivet, medierna, arbetslivet, samhällsorganisationen... Det finns många områden där insatser kan göras om man använder nya metoder och genomför strukturförändringar.

Kommuner och regioner, som är de politiska nivåer som står folket närmast, har de bästa förutsättningarna för att motverka att skillnaderna blir bestående och för att verka för ett jämlikt samhälle. De kan, på grund av sina befogenheter och genom samarbete med alla lokala aktörer, göra konkreta insatser för att främja jämställdhet.

¹ Deklarationen antogs av CEMR:s generalförsamling vid möte i Innsbruck 12 maj 2006. Deklarationen har översatts till svenska av Sveriges Kommuner och Landsting. /öa/

²CEMR, Council of European Municipalities and Regions, är de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation

Vidare är subsidiaritetsprincipen särskilt betydelsefull för förverkligandet av rätten till jämställdhet. Denna princip gäller på alla politiska nivåer – den europeiska, den nationella, den regionala och den lokala. Europas kommuner och regioner har många olika ansvarsområden, men alla kan och måste spela en positiv roll för att främja jämställdhet i praktiken på olika sätt som påverkar deras invånares vardag.

Det finns en nära koppling mellan subsidiaritetsprincipen och principen om kommunal och regional självstyrelse. Europarådets konvention om kommunal självstyrelse från 1985, som har undertecknats och ratificerats av det stora flertalet europeiska stater, betonar *”kommunernas rätt och möjlighet att inom lagens gränser reglera och sköta en väsentlig del av de offentliga angelägenheterna på eget ansvar och i den lokala befolkningens intresse.”* Att förverkliga och främja rätten till jämställdhet måste stå i centrum för begreppet kommunal självstyrelse.

Den lokala och regionala demokratin bör göra det möjligt för medborgarna att göra bra ställningstaganden när det gäller deras konkreta vardag, till exempel i fråga om boende, säkerhet, lokaltrafik, arbetsliv och hälsa.

Om kvinnor deltar fullt ut i utvecklingen och genomförandet av den lokala och regionala politiken, leder detta dessutom till att deras livserfarenheter, kunnande och kreativitet tillvaratas.

Om vi skall skapa ett samhälle byggt på jämställdhet är det nödvändigt att kommuner och regioner fullt ut beaktar jämställdhetsperspektivet i sin politik, sin organisation och sitt agerande. I dagens och morgondagens värld är verklig jämställdhet också nyckeln till ekonomisk och social framgång - inte endast på den europeiska eller nationella nivån, utan också i våra kommuner och regioner.

* * * * *

CEMR och dess kommitté med folkvalda kvinnor från kommuner och regioner har under många år gett sitt aktiva stöd till jämställdhet på lokal och regional nivå. År 2005 tog CEMR fram ett konkret verktyg för europeiska kommuner och regioner: ”den jämställda europeiska staden” (Town for equality). Genom att identifiera goda exempel från europeiska städer och kommuner erbjuder den jämställda europeiska staden en metodik för att genomföra en jämställdhetspolicy på lokal och regional nivå. Denna deklaration bygger på detta arbete.

Kommunernas och regionernas betydelse för att främja jämställdhet slogs fast i IULA:s (Internationella kommunförbundets) Världsdeklaration om kvinnor i kommunal och regional förvaltning, som antogs 1998. Den nya världsomspännande organisationen United Cities och Lokal Governments har gjort jämställdhet mellan kvinnor och män till ett av sina huvudmål.

x
INGRESS

Europeiska kommuners och regioners råd, CEMR, som företräder europeiska kommuner och regioner, i samarbete med följande samarbetspartners:

Austrian Association of Cities
 National Association of Municipalities in the Republic of Bulgaria
 Union of Cyprus Municipalities
 Union of Towns och Communities of the Czech Republic
 Association of Finnish Lokal och Regional Authorities
 Franska sektionen av CEMR (AFCCRE)
 Tyska sektionen av CEMR (RGRE)
 Central Union of Municipalities och Communities of Greece (KEDKE)
 Hungarian National Association of Lokal Authorities (TÖOSZ)
 Italienska sektionen av CEMR (AICCRE)
 Tuscan Federation of AICCRE
 Association of Luxembourg Towns och Municipalities (SYVICOL)
 Association of Polish Cities
 Spanish Federation of Municipalities och Provinces (FEMP)
 Basque Association of Municipalities
 Federation of Municipalities och Provinces of Extremadura (FEMPEX)
 City of Vienna (Austria)
 City of Saint Jean de la Ruelle (France)
 City of Frankfurt am Main (Germany)
 City of Burguillos del Cerro (Spain)
 City of Cartagena (Spain)
 City of Sevilla (Spain)
 City of Valencia (Spain)
 Standing Committee Euro-Mediterranean Partnership of the Lokal och Regional Authorities (COPPEM)
 Agency of Time och Rörlighet Belfort-Montbéliard (France)

Som erinrar om att Europeiska gemenskapen och Europeiska unionen bygger på grundläggande fri- och rättigheter, inbegripet rätten till jämställdhet mellan kvinnor och

män och att EU-lagstiftningen har lagt grunden för de framsteg som gjorts i Europa på detta område,

Som erinrar om Förenta nationernas internationella människorättslagstiftning, särskilt Allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och Konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering av kvinnor, som antogs 1979,

Som framhåller Europarådets viktiga bidrag till främjandet av jämställdhet och kommunal självstyrelse,

Som noterar att en förutsättning för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män är att det finns en vilja att lösa följande tre komplementära uppgifter: att avskaffa direkta ojämlikheter, att avskaffa indirekta ojämlikheter och att skapa en politisk, rättslig och social miljö som stöder en proaktiv utveckling mot en demokrati där alla har lika möjligheter,

Som beklagar att motsägelsen mellan det rättsliga erkännandet av rätten till jämställdhet och den faktiska praxisen består,

Som konstaterar att kommuner och regioner i Europa spelar och skall spela en avgörande roll för sina invånare när det gäller att förverkliga rätten till jämställdhet, särskilt mellan kvinnor och män, inom alla ansvarsområden,

Som anser att en representativ fördelning mellan kvinnor och män i beslutsprocessen och i ledande befattningar är nödvändig för demokrati,

Som hämtar inspiration för vårt agerande särskilt från Konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering av kvinnor från 1979, FN:s Beijingdeklaration och åtgärdsplattform från 1995 och resolutionerna som antogs vid generalförsamlingens 23:e extra session år 2000 (Beijing +5), Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, rådets rekommendation av december 1996 om en representativ fördelning mellan kvinnor och män i beslutsprocessen samt Internationella kommunförbundets Världsdeklaration om kvinnor i kommunal och regional förvaltning från 1998,

Som önskar uppmärksamma den tjugofemte årsdagen av ikraftträdandet i september 1981 av FN:s konvention om avskaffande av alla former av diskriminering av kvinnor,

har utarbetat denna europeiska deklaration om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå och uppmanar Europas kommuner och regioner att underteckna och genomföra deklarationen.

DEL I

PRINCIPER

Undertecknarna av denna deklaration om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå förklarar följande vara grundläggande principer för vårt agerande:

1. Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundläggande rättighet

Denna rättighet skall förverkligas av kommuner och regioner inom alla deras ansvarsområden, vilka även omfattar skyldigheten att avskaffa alla former av diskriminering, såväl direkta som indirekta.

2. För att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män är det nödvändigt att bekämpa flerfaldig diskriminering och andra hinder

Flerfaldig diskriminering och andra hinder som har sin grund, förutom i personens kön, i ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning, skall beaktas i jämställdhetsarbetet.

3. Ett representativt deltagande av kvinnor och män i beslutsprocessen är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle

För att rätten till jämställdhet skall förverkligas krävs att kommuner och regioner vidtar alla lämpliga åtgärder och antar alla lämpliga strategier för att främja en balanserad fördelning mellan kvinnor och män på alla nivåer i beslutsprocessen.

4. Att avskaffa stereotypa könsroller är avgörande för att uppnå jämställdhet

Kommuner och regioner måste stödja avskaffandet av stereotyper och hinder som utgör grunden för kvinnors ojämlika ställning och som ger upphov till den ojämlika värderingen av kvinnors och mäns roller på det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella området.

5. Att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla verksamheter i kommuner och regioner är nödvändigt för att främja jämställdhet

Ett jämställdhetsperspektiv måste beaktas vid utformningen av politiska åtgärder, metoder och instrument som påverkar människornas vardag – till exempel genom "jämställdhetsintegrering" (gender mainstreaming)³ och "jämställdhetsintegrering i budgetarbetet" (gender budgeting)⁴. Kvinnors erfarenheter på lokal och regional nivå, inklusive deras levnads- och arbetsvillkor, skall analyseras och beaktas i detta sammanhang.

6. Tillräckligt finansierade handlingsplaner och program är nödvändiga verktyg för att främja jämställdhet

Kommuner och regioner skall upprätta jämställdhetsplaner och program och tillföra de ekonomiska och mänskliga resurser som behövs för att genomföra dem.

Dessa principer utgör grunden för artiklarna i del III nedan.

³ Jämställdhetsintegrering (gender mainstreaming): I juli 1997 gav FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) följande definition av begreppet jämställdhetsintegrering: "Att integrera ett jämställdhetsperspektiv innebär en process där man bedömer följderna för kvinnor och män av planerade åtgärder, inklusive lagstiftning, politiska åtgärder eller program, på alla nivåer inom ett visst område. Det handlar om en strategi för att integrera såväl kvinnors som mäns specifika frågor och erfarenheter i utformningen, genomförandet och uppföljningen av strategier och program på alla politiska, ekonomiska och samhälleliga områden, så att åtgärderna gagnar kvinnor och män lika mycket och ojämlikheten inte blir bestående. Det yttersta målet för jämställdhetsintegrering är att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män."

⁴ Jämställdhetsintegrering i budgetarbetet (gender budgeting): "Detta är en anpassning av jämställdhetsintegrering till budgetprocessen. Det innebär en könsrelaterad budgetprövning under vilken ett jämställdhetsperspektiv integreras på alla nivåer i budgetprocessen och intäcks- och utgiftsstrukturen anpassas i syfte att främja jämställdhet."

DEL II

GENOMFÖRANDE AV DEKLARATIONEN OCH ÅTAGANDEN ENLIGT DENNA

Undertecknaren förbinder sig att vidta följande åtgärder för att genomföra bestämmelserna i denna deklaration:

- 1) Varje undertecknare till denna deklaration skall, inom en rimlig tidsram (som inte skall överskrida två år) från dagen för undertecknandet, utarbeta och anta en jämställdhetsplan och skall därefter genomföra den.
- 2) Jämställdhetsplanen skall innehålla undertecknarens mål och prioriteringar, de åtgärder den planerar att vidta och de resurser som skall tilldelas för att uppfylla deklarationen och åtaganden enligt denna. Planen skall också innehålla förslag till tidsramar för genomförandet. Om en undertecknare redan har antagit en jämställdhetsplan, skall den se över planen för att försäkra sig om att den omfattar alla de frågor som berörs i denna deklaration.
- 3) Varje undertecknare skall delta i brett upplagda samråd innan den antar jämställdhetsplanen och skall också ge bred spridning åt planen när den väl har antagits. Undertecknaren skall också regelbundet offentliggöra rapporter om hur genomförandet fortskrider.
- 4) Varje undertecknare skall vid behov revidera jämställdhetsplanen och skall upprätta en ny plan för varje efterföljande period.
- 5) Varje undertecknare förbinder sig i princip att samarbeta med ett lämpligt utvärderingssystem som skall införas för att göra det möjligt att bedöma hur genomförandet fortskrider och ge kommuner och regioner i olika delar av Europa möjligheter till kunskapsutbyte om effektiva metoder för att uppnå ökad jämställdhet. Undertecknarna skall för detta ändamål göra sina jämställdhetsplaner och annat relevant offentligt material tillgängliga.
- 6) Varje undertecknare skall informera CEMR om att den har undertecknat deklarationen, med uppgift om tidpunkten, samt ange en kontaktpunkt för framtida samarbete i samband med deklarationen.

DEL III

DEMOKRATISKT ANSVAR

Artikel 1

- 1) Undertecknaren inser att rätten till jämställdhet mellan kvinnor och män är en nödvändig förutsättning för demokrati och att ett demokratiskt samhälle inte har råd att avvara kvinnors färdigheter, kunskaper, erfarenhet och kreativitet. Därför skall undertecknaren se till att kvinnor med olika bakgrund och tillhörande olika åldersgrupper deltar, är representerade och medverkar på alla nivåerna i den politiska och offentliga beslutsprocessen i enlighet med jämställdhetsprincipen.
- 2) Undertecknaren, såsom det demokratiskt valda organ som har ansvaret för att främja människornas och kommunens/regionens välfärd och i egenskap av demokratisk ledare för kommunen/regionen, utförare och beställare av tjänster, planerare, reglerande instans och arbetsgivare, förbinder sig därför att främja och verkar för att denna rättighet förverkligas inom alla kommunens/regionens verksamhetsområden.

DEN POLITISKA ROLLEN

Artikel 2 – Politisk representation

- 1) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns lika rätt att rösta och att kandidera för och inneha förtroendeuppdrag.
- 2) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns lika rätt att medverka vid utformningen och genomförandet av politiska åtgärder, inneha offentliga ämbeten och utöva alla offentliga funktioner på alla politiska nivåer.
- 3) Undertecknaren erkänner principen om en representativ könsfördelning i alla folkvalda och offentliga beslutande organ.
- 4) Undertecknaren förbinder sig att vidta alla rimliga åtgärder till stöd för ovannämnda rättigheter och princip, inklusive:
 - att uppmuntra kvinnor att skriva in sig i röstlängden, utöva sin rösträtt och kandidera för offentliga ämbeten
 - att uppmuntra politiska partier och grupper att anta och genomföra principen om en representativ fördelning mellan kvinnor och män

- att i detta syfte uppmuntra politiska partier och grupper att vidta alla lagliga åtgärder, inklusive att i förekommande fall införa kvoter, för att öka antalet kvinnor som utses till kandidater och senare väljs
 - att fastställa egna rutiner och uppförandenormer för att undvika att potentiella kandidater och folkvalda avskräcks av stereotypa beteenden och språkbruk eller av trakasserier
 - att vidta åtgärder för att göra det möjligt för folkvalda att förena privatlivet med yrkeslivet och offentliga uppdrag, till exempel genom att se till att tidsscheman, arbetsmetoder och tillgången på anhängvård anpassas så att alla folkvalda kan delta fullt ut.
- 5) Undertecknaren förbinder sig att främja och tillämpa principen om en balanserad könsfördelning i de egna beslutande och rådgivande organen och i samband med utnämningar till befattningar i externa organ.
- Om fördelningen mellan kvinnor och män hos undertecknaren för närvarande inte är balanserad, skall undertecknaren dock tillämpa bestämmelsen ovan på ett sätt som inte är mindre gynnsamt för minoritetskönet än den nuvarande fördelningen.
- 6) Vidare åtar sig undertecknaren att se till att ingen offentlig eller politisk befattning som besatts genom utnämning eller val är, vare sig i princip eller i praktiken, förbehållen, eller betraktas som i huvudsak passande för, det ena eller andra könet på grund av stereotypa attityder.

Artikel 3 – Deltagande i politik och samhällsliv

- 1) Undertecknaren erkänner att medborgarnas rätt att delta i offentliga angelägenheter är en grundläggande demokratisk princip och att kvinnor och män har rätt att delta på lika villkor i förvaltningen av sin kommun och region och i dess offentliga liv.
- 2) Vad gäller de olika formerna för allmänhetens deltagande i förvaltningen av de egna angelägenheterna, till exempel via rådgivande kommittéer, stadsdelsråd, e-deltagande eller gemensamma planeringar, förbinder sig undertecknaren att se till att kvinnor och män verkligen har möjlighet att delta på lika villkor. Om de befintliga deltagandeformerna inte leder till att kvinnor och män kan delta på lika villkor, förbinder sig undertecknaren att utveckla och pröva nya metoder.
- 3) Undertecknaren förbinder sig att underlätta för kvinnor och män från alla samhällsgrupper, särskilt kvinnor och män från minoritetsgrupper som annars kanske skulle stå utanför, att delta aktivt i kommunens/regionens politiska och samhällsliga liv.

Artikel 4 – Offentligt ställningstagande för jämställdhet

- 1) Undertecknaren skall, som demokratiskt vald ledare och representant för kommunen/regionen och dess invånare, formellt ta ställning för principen om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå och skall i det sammanhanget
 - tillkännage att denna deklaration undertecknats av undertecknaren efter att ha debatterats i och antagits av kommunens/regionens högsta representativa organ
 - förbinda sig att fullgöra sina åtaganden enligt deklarationen och regelbundet offentliggöra rapporter om hur genomförandet av jämställdhetsplanen fortskrider
 - försäkra att undertecknaren och kommunens/regionens folkvalda representanter skall uppfylla höga krav på uppförande när det gäller jämställdhetsfrågor.
- 2) Undertecknaren skall använda sitt demokratiska mandat för att uppmuntra andra politiska och offentliga institutioner, privata organ och civila samhällsorganisationer att vidta åtgärder för att säkerställa rätten till jämställdhet mellan kvinnor och män.

Artikel 5 – Arbeta med samarbetspartners för att främja jämställdhet

- 1) Undertecknaren förbinder sig att samarbeta med alla sina samarbetspartners, såväl organisationer inom den offentliga och privata sektorn som civila samhällsorganisationer, för att främja ökad jämställdhet på alla områden inom kommunen/regionen. Undertecknaren skall särskilt sträva efter att samarbeta med arbetsmarknadens parter i detta syfte.
- 2) Undertecknaren skall samråda med sina samarbetsorganisationer, inklusive arbetsmarknadens parter, när det gäller utveckling och översyn av kommunens/regionens jämställdhetsplaner och andra viktiga frågor med anknytning till jämställdhet.

Artikel 6 – Bekämpa stereotyper

- 1) Undertecknaren förbinder sig att bekämpa och i möjligaste mån förebygga fördomar, beteenden, språkbruk och bilder som har sin grund i föreställningen att det ena eller andra könet är överlägset eller underlägset eller i stereotypa kvinno- och mansroller.
- 2) I detta syfte skall undertecknaren se till att kommunens/regionens egna offentliga och interna kommunikation överensstämmer i alla avseenden med detta åtagande och att de främjar positiva genusbilder och exempel.

- 3) Undertecknaren skall också, genom utbildning och på annat sätt, bidra till att anställda i kommunen/regionen kan identifiera och motverka stereotypa könsrollsmönster och beteenden. Uppförandenormerna skall också anpassas i detta avseende.
- 4) Undertecknaren skall bedriva aktiviteter och kampanjer i syfte att sprida insikten om att stereotypa könsrollsmönster utgör ett hinder för förverkligandet av jämställdhet mellan kvinnor och män.

Artikel 7 – God förvaltning och samråd

- 1) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns rätt att få sina angelägenheter behandlade lika, opartiskt, rättvist och inom skälig tid, inbegripet
 - rätten att bli hörda innan beslut som kan gå dem emot fattas,
 - skyldighet för myndigheten att motivera sina beslut och
 - rätten att få relevant information om frågor som berör dem.
- 2) Undertecknaren inser att kvalitén på beslutsfattandet inom alla kommunens/regionens ansvarsområden troligen förbättras om alla berörda parter ges tillfälle att på ett tidigt stadium delta i samråd och att det är nödvändigt att kvinnor och män får lika tillgång till relevant information och lika möjligheter att agera därefter.
- 3) Undertecknaren förbinder sig därför att i förekommande fall vidta följande åtgärder:
 - Att se till att system för informationsutbyte beaktar kvinnors och mäns behov, inklusive bådas behov av tillgång till informations- och kommunikationsteknik
 - Att i samband med samråd se till att de som annars har sämst förutsättningar att framföra sina synpunkter kan delta på lika villkor i samrådsprocessen och att tillåten positiv särbehandling tillämpas för att säkerställa att så sker
 - Att hålla särskilda samråd för kvinnor där så är lämpligt.

ALLMÄN RAM FÖR JÄMSTÄLLDHET

Artikel 8 – Allmänt åtagande

- 1) Undertecknaren skall inom alla kommunens/regionens ansvarsområden erkänna, respektera och främja de rättigheter och principer som är knutna till jämställdhet

mellan kvinnor och män och bekämpa hinder för jämställdhet och diskriminering på grund av kön.

- 2) Åtagandena enligt denna deklaration är tillämpliga på undertecknarna endast om de helt eller delvis faller inom ramen för undertecknarens rättsliga befogenheter.

Artikel 9 – Jämställdhetsutredningar

- 1) Undertecknaren förbinder sig att inom alla kommunens/regionens ansvarsområden låta göra jämställdhetsutredningar i enlighet med denna artikel.
- 2) Undertecknaren förbinder sig i detta syfte att i enlighet med de egna prioriteringarna, resurserna och tidsramarna upprätta ett program för genomförandet av dessa jämställdhetsutredningar, som skall införlivas med eller beaktas i jämställdhetsplanen.
- 3) Följande åtgärder skall i förekommande fall ingå i jämställdhetsutredningarna:
 - Att se över gällande politik, rutiner, praxis och modeller i syfte att bedöma om dessa uppvisar exempel på diskriminering, om de präglas av stereotypa könsrollsmönster och om de i tillräcklig utsträckning beaktar kvinnors och mäns särskilda behov.
 - Att se över tilldelningen av resurser, såväl finansiella som andra, för ovannämnda ändamål.
 - Att fastställa prioriteringar och, i förekommande fall, mål för att ta itu med de frågor som uppstår med anledning av dessa översyner och åstadkomma påtagliga förbättringar när det gäller tillhandahållandet av tjänster.
 - Att på ett tidigt stadium göra en konsekvensanalys av alla viktigare förslag till ändringar vad gäller politik, rutiner och resursfördelning, belysa deras potentiella följder för kvinnor och män och fatta slutgiltiga beslut mot bakgrund av denna analys.
 - Att ta hänsyn till behoven eller intressena hos dem som är utsatta för flerfaldig diskriminering eller andra hinder.

Artikel 10 - Flerfaldig diskriminering och andra hinder

- 1) Undertecknaren är medveten om förbudet mot diskriminering på grund av ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

- 2) Undertecknaren är också medveten om att många kvinnor och män trots detta förbud utsätts för flerfaldig diskriminering eller andra hinder, inklusive socioekonomiska problem, som direkt inverkar på deras möjligheter att utöva andra rättigheter som omnämns i denna deklaration.
- 3) Undertecknaren förbinder sig, inom alla kommunens/regionens ansvarsområden, att göra allt som rimligen kan göras för att bekämpa följderna av flerfaldig diskriminering eller andra hinder, inbegripet
 - att se till att problemen med flerfaldig diskriminering och andra hinder behandlas i kommunens/regionens jämställdhetsplan och jämställdhetsutredningar
 - att se till att frågor kring flerfaldig diskriminering eller andra hinder beaktas när åtgärder vidtas enligt andra artiklar i denna deklaration
 - att organisera upplysningkampanjer för att bekämpa stereotyper och främja likabehandling för de kvinnor och män som är utsatta för flerfaldig diskriminering eller andra hinder
 - att vidta särskilda åtgärder för att tillgodose invandrade kvinnors och mäns särskilda behov.

ARBETSGIVARROLLEN

Artikel 11

- 1) I sin roll som arbetsgivare erkänner undertecknaren rätten till jämställdhet mellan kvinnor och män när det gäller alla aspekter av anställning, inklusive arbetsorganisation och arbetsförhållanden.
- 2) Undertecknaren erkänner rätten för de anställda att förena yrkeslivet med samhällslivet och privatlivet och rätten till värdighet och säkerhet på arbetsplatsen.
- 3) Undertecknaren förbinder sig att vidta alla rimliga åtgärder, inklusive positiv särbehandling inom ramen för kommunens/regionens rättsliga befogenheter, till stöd för ovan nämnda rättigheter.
- 4) De åtgärder som avses i punkt 3 omfattar bl.a. följande:
 - a) Att göra en översyn av de riktlinjer och rutiner som gäller för anställning inom kommunen/regionen och att utveckla och genomföra anställningsavsnittet i jämställdhetsplanen i syfte att förebygga ojämlikhet inom en rimlig tidsperiod med avseende på bl.a.

- lika lön, inklusive lika lön för likvärdigt arbete
 - rutiner för översyn av löner, avlöningsförmåner, lönesystem och pensioner
 - åtgärder för att säkerställa att det finns ett rättvist, tydligt och öppet system för befordran och karriärutveckling
 - åtgärder för att säkerställa en balanserad fördelning mellan kvinnor och män på alla nivåer och särskilt för att rätta till eventuella obalanser på högre chefsnivå
 - åtgärder för att komma till rätta med arbetssegregering på grund av kön och för att uppmuntra de anställda att pröva på icke-traditionella yrken
 - åtgärder för att säkerställa att det finns rättvisa rekryteringsrutiner
 - åtgärder för att säkerställa skäliga, sunda och säkra arbetsförhållanden
 - rutiner för samråd med de anställda och deras fackföreningar för att säkerställa att det finns en balanserad fördelning mellan kvinnor och män i varje samråds- eller förhandlingsorgan,
- b) Att bekämpa sexuella trakasserier på arbetsplatsen genom att tydligt klargöra att ett sådant beteende är oacceptabelt, stödja offren, införa och tillämpa en klar och tydlig policy gentemot förövarna och sprida kunskap om denna fråga,
- c) Att sträva efter att arbetsstyrkan på alla nivåer inom organisationen speglar den sociala, ekonomiska och kulturella mångfalden bland kommunens/regionens invånare,
- d) Att underlätta för de anställda att förena yrkeslivet med privatlivet och samhällslivet genom att
- införa bestämmelser som i förekommande fall tillåter anpassning av de anställdas arbetstid och stödåtgärder för deras anhöriga,
 - uppmuntra män att utnyttja sin rätt till ledighet för vård av anhöriga.

UPPHANDLING AV VAROR OCH TJÄNSTER

Artikel 12

- 1) Undertecknaren är medveten om att kommunen/regionen har ansvar för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män när den fullgör sina uppgifter och skyldigheter i samband med upphandling av varor och tjänster, inklusive kontrakt om varuleveranser, tillhandahållande av tjänster eller byggentreprenader.
- 2) Undertecknaren inser att detta ansvar är särskilt viktigt när kommunen/regionen har för avsikt att lägga ut en viktig tjänst till allmänheten, som undertecknaren enligt lag är ansvarig för, på entreprenad till ett annat rättssubjekt. I sådana fall skall undertecknaren se till att rättssubjektet som tilldelas kontraktet (oavsett ägandeform) har samma ansvar för att säkerställa eller främja jämställdhet som undertecknaren skulle ha haft om kommunen/regionen själv hade tillhandahållit tjänsten.
- 3) Undertecknaren förbinder sig också att genomföra följande åtgärder, där så anses lämpligt:
 - a) att för varje viktigare kontrakt som kommunen/regionen avser att ingå beakta jämställdhetsaspekterna och de lagliga möjligheterna som finns att främja jämställdhet,
 - b) att se till att kontraktsvillkoren beaktar de jämställdhetsmål som uppställts för kontraktet,
 - c) att se till att dessa mål beaktas och avspeglas även i övriga kontraktsvillkor,
 - d) att utnyttja sina befogenheter enligt EU:s upphandlingslagstiftning för att ställa krav på sociala hänsyn som villkor för fullgörande av kontraktet,
 - e) att se till att de medarbetare eller konsulter som har ansvar för upphandling och kontrakt avseende externa tjänster är medvetna om jämställdhetsaspekten i arbete, bl.a. genom lämplig utbildning,
 - f) att se till att huvudkontraktet innehåller krav på att även underleverantörer skall uppfylla skyldigheten att främja jämställdhet.

ROLLEN SOM TJÄNSTELEVERANTÖR

Artikel 13 – Utbildning och livslångt lärande

- 1) Undertecknaren erkänner allas rätt till utbildning och erkänner också allas rätt till tillgång till yrkesutbildning och vidareutbildning. Undertecknaren är medveten om utbildningens avgörande roll i alla livets skeden när det gäller att skapa lika möjligheter för alla, förmedla grundläggande kunskaper och färdigheter för både livet och arbetslivet och ge nya möjligheter till yrkesutveckling.
- 2) Undertecknaren förbinder sig inom alla kommunens/regionens ansvarsområden att garantera eller främja lika tillgång till utbildning, yrkesutbildning och vidareutbildning för kvinnor och män, flickor och pojkar.
- 3) Undertecknaren är medveten om att det är nödvändigt att avskaffa stereotypa uppfattningar om kvinno- och mansroller i alla former av utbildning. Undertecknaren förbinder sig att i detta syfte vidta eller främja följande åtgärder, alltefter omständigheterna:
 - Att se över läromedel, utbildningsprogram för skolan och andra utbildningsinrättningar och undervisningsmetoder för att försäkra sig om att de motverkar stereotypa attityder och beteenden.
 - Att genomföra särskilda insatser för att uppmuntra icke-traditionella karriärval.
 - Att i undervisningen i samhällsorienterade ämnen ta med moment som betonar vikten av att kvinnor och män deltar i den demokratiska processen på lika villkor.
- 4) Undertecknaren är medveten om att skolans och andra utbildningsinrättningars ledning och förvaltning utgör viktiga modeller för barn och ungdomar. Undertecknaren förbinder sig därför att främja en balanserad fördelning mellan kvinnor och män på alla nivåer av skolans ledning och förvaltning.

Artikel 14 - Hälsa

- 1) Undertecknaren erkänner allas rätt att åtnjuta god fysisk och mental hälsa och slår fast att tillgång till högkvalitativ hälso- och sjukvård och förebyggande hälsovård för kvinnor och män är en förutsättning för förverkligandet av denna rättighet.
- 2) Undertecknaren är medveten om att hälso- och sjukvården måste ta hänsyn till kvinnors och mäns olika behov för att säkerställa att de har lika möjligheter att åtnjuta god hälsa. Undertecknaren inser också att dessa behov inte endast beror på biologiska

skillnader, utan också på skillnader i levnads- och arbetsförhållanden och på stereotypa attityder och antaganden.

- 3) Undertecknaren förbinder sig att göra allt som rimligen kan göras, inom ramen för kommunens/regionens ansvarsområden, för att verka för och säkerställa att invånarna åtnjuter högsta möjliga hälsonivå. Undertecknaren förbinder sig att i detta syfte vidta eller främja följande åtgärder, alltefter omständigheterna:
 - Att tillämpa ett genusperspektiv på planeringen, finansieringen och tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster.
 - Att se till att hänsyn tas i samband med friskvårdsaktiviteter, inklusive sådana som har till syfte att stimulera till en sund diet och betonar vikten av motion, till kvinnors och mäns olika behov och attityder.
 - Att se till att vårdpersonal, inklusive de som arbetar inom friskvården, är medvetna om hur könstillhörighet påverkar hälso- och sjukvården och tar hänsyn till kvinnors och mäns olika erfarenheter av sådan vård.
 - Att se till att kvinnor och män har tillgång till korrekt hälsoinformation.

Artikel 15 - Social omsorg och sociala tjänster

- 1) Undertecknaren erkänner att alla har rätt till nödvändiga sociala tjänster och till socialbidrag vid nöd.
- 2) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män har olika behov som kan bero på skillnader i deras social och ekonomiska förhållanden och andra faktorer. För att se till att kvinnor och män har lika tillgång till social omsorg och sociala tjänster kommer undertecknaren därför att vidta alla rimliga åtgärder i syfte att
 - tillämpa ett genusperspektiv på planeringen, finansieringen och tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster,
 - se till att de som arbetar med social omsorg och sociala tjänster är medvetna om hur könstillhörighet påverkar hälso- och sjukvården och tar hänsyn till kvinnors och mäns olika erfarenheter av sådan vård.

Artikel 16 - Barnomsorg

- 1) Undertecknaren är medveten om hur viktigt det är med högkvalitativ barnomsorg till en rimlig kostnad, som är tillgänglig för alla föräldrar och vårdare oavsett deras ekonomiska situation, för att främja verklig jämställdhet mellan kvinnor och män och göra det möjligt för dem att förena arbetet med sina privata och offentliga liv.

Undertecknaren är också medveten om hur viktig sådan barnomsorg är för invånarnas och hela samhället ekonomiska och sociala liv.

- 2) Undertecknaren förbinder sig att prioritera tillhandahållandet och främjandet av sådan barnomsorg, antingen direkt eller genom andra utförare. Undertecknaren förbinder sig också att stimulera andra att tillhandahålla sådan barnomsorg och även uppmuntra lokala arbetsgivare att tillhandahålla eller stödja barnomsorg.
- 3) Undertecknaren är också medveten om att ansvaret för barnuppfostran måste delas mellan män och kvinnor och samhället som helhet och förbinder sig att motverka den könsstereotypa uppfattningen att kvinnorna har huvudansvaret för barnen.

Artikel 17 – Vård av andra anhöriga

- 1) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män har ansvar för att vårda andra anhöriga än barn och att detta ansvar kan påverka deras möjligheter att delta fullt ut i det ekonomiska och sociala livet.
- 2) Undertecknaren är dessutom medveten om att det i oproportionerlig grad blir kvinnor som får ta detta vårdansvar, vilket således utgör ett hinder för jämställdhet mellan kvinnor och män.
- 3) Undertecknaren åtar sig att motverka denna ojämlikhet genom att, alltefter omständigheterna,
 - prioritera tillhandahållandet och främjandet av högkvalitativ anhörigvård till en rimlig kostnad, antingen direkt eller genom andra utförare,
 - ge stöd till och förbättra möjligheterna för dem som lider av social isolering till följd av sitt vårdansvar,
 - motverka den stereotypa uppfattningen att det i första hand är kvinnorna som har ansvaret för att vårda anhöriga.

Artikel 18 – Social integration

- 1) Undertecknaren är medveten om att alla har rätt till skydd mot fattigdom och social utslagning och dessutom att kvinnor i allmänhet löper större risk att drabbas av social utslagning eftersom de har mindre tillgång till resurser, varor, tjänster och möjligheter än män.
- 2) Undertecknaren förbinder sig därför att inom alla kommunens/regionens verksamheter och i samarbete med arbetsmarknadens parter vidta åtgärder inom ramen för en samordnad strategi för att

- skapa förutsättningar för att alla som drabbats eller riskerar att drabbas av social utslagning eller fattigdom får tillgång till arbete, bostad, utbildning, kultur, informations- och kommunikationsteknik och social och medicinsk hjälp,
- erkänna socialt utslagna kvinnors särskilda behov och situation,
- främja integrationen av invandrare, såväl kvinnor som män, med beaktande av deras särskilda behov.

Artikel 19 - Bostäder

- 1) Undertecknaren erkänner rätten till bostad och slår fast att tillgång till en bostad av god kvalitet är ett av människans mest grundläggande behov och avgörande för individens och hans eller hennes familjs välfärd.
- 2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män ofta har specifika och olika behov när det gäller bostäder som måste beaktas fullt ut, inklusive följande omständigheter:
 - a) Kvinnor har i regel lägre inkomst och mindre resurser än män och behöver därför bostäder som de har råd med.
 - b) Kvinnor är ensamma familjeförsörjare i de flesta familjer med en ensamstående förälder och behöver därför tillgång till ett subventionerat boende.
 - c) Sårbara män är ofta överrepresenterade bland de hemlösa.
- 3) Undertecknaren förbinder sig därför att, i förekommande fall,
 - a) säkerställa eller främja tillgång för alla till bostäder som är tillräckligt stora och av godtagbar standard i en bra livsmiljö med grundläggande samhällsservice i närheten,
 - b) vidta åtgärder för att förebygga hemlöshet, bl.a. att hjälpa de hemlösa i enlighet med deras behov och sårbarhet och med principen om icke-diskriminering,
 - c) medverka, inom ramen för kommunens/regionens befogenheter, till att göra bostadspriserna överkomliga för människor med små resurser.
- 4) Undertecknaren förbinder sig också att säkerställa eller främja kvinnors och mäns lika rätt att hyra, äga eller på annat sätt vara innehavare av sin bostad och dessutom att i detta syfte utnyttja sina befogenheter eller inflytande för att se till att kvinnor har lika tillgång till bostadslån och andra former av ekonomiskt bistånd och krediter för bostadsändamål.

Artikel 20 – Kultur, idrott och fritid

- 1) Undertecknaren erkänner allas rätt att delta i kulturlivet och njuta av konsten.
- 2) Undertecknaren erkänner också idrottens bidrag till samhällslivet och till förverkligandet av rätten till hälsa enligt artikel 14. Undertecknaren erkänner också att kvinnor och män har rätt till lika tillgång till kultur-, fritids- och idrottsaktiviteter och anläggningar.
- 3) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män kan ha olika erfarenheter och intressen när det gäller kultur, idrott och fritid och att dessa kan bero på könsstereotypa attityder och beteenden och förbinder sig därför att vidta eller främja åtgärder inklusive, där så är lämpligt,
 - att i möjligaste mån se till att idrotts-, kultur- och fritidsanläggningar och verksamheter tillhandahålls och är tillgängliga på samma villkor för kvinnor och män, flickor och pojkar,
 - att uppmuntra kvinnor och män, pojkar och flickor att delta på lika villkor i idrott och kulturaktiviteter, även sådana som traditionellt betraktas som övervägande "kvinnliga" eller "manliga",
 - att uppmuntra konstnärer och kultur- och idrottsföreningar att främja kultur- och idrottsaktiviteter som utmanar en stereotyp syn på kvinnor och män,
 - att uppmuntra folkbiblioteken att utmana stereotypa könsrollsmönster när det gäller deras utbud av böcker och andra material och i deras reklamverksamhet.

Artikel 21 – Säkerhet och trygghet

- 1) Undertecknaren erkänner alla kvinnors och mäns rätt till personlig säkerhet och rörelsefrihet och inser att dessa rättigheter inte kan utövas fritt eller på lika villkor, vare sig i den privata eller den offentliga sfären, om kvinnor eller män lever i otrygghet eller om de känner sig otrygga.
- 2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män, delvis på grund av olika skyldigheter eller livsstilar, ofta drabbas av olika otrygghetsproblem, som behöver åtgärdas.
- 3) Undertecknaren förbinder sig därför
 - (a) att i ett könsperspektiv analysera statistiken om omfattningen av och mönstren i incidenter (inklusive allvarliga brott mot individen) som påverkar kvinnors och

mäns säkerhet eller trygghet och i förekommande fall att mäta nivån på och karaktären av rädslan för brott eller andra orsaker till otrygghet,

- (b) att utarbeta och genomföra strategier, program och insatser, inklusive vissa förbättringar av tillståndet i eller utformningen av den lokala miljön (t.ex. vad gäller bytespunkter, bilparkeringar, gatubelysning) eller av polisbevakning och relaterade tjänster, att öka kvinnors och mäns säkerhet och trygghet och att söka minska deras respektive upplevelser av bristande säkerhet och trygghet.

Artikel 22 – Könsrelaterat våld

- 1) Undertecknaren är medveten om att könsrelaterat våld, som drabbar kvinnor oproportionerligt hårt, är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och mot människors värdighet och fysiska och emotionella integritet.
- 2) Undertecknaren är medveten om att könsrelaterat våld uppstår på grund av förövarens uppfattning, mot bakgrund av de ojämlika maktförhållandena, att det ena könet är överlägset det andra.
- 3) Undertecknaren förbinder sig därför att införa och stärka program och insatser mot könsrelaterat våld, inklusive
 - att inrätta eller stödja särskilda stödstrukturer för offren,
 - att informera allmänheten, på vart och ett av de mest frekventa lokala språken, om den hjälp som finns att få i området,
 - att se till att specialistteam har fått utbildning i att identifiera och stödja offren,
 - att se till att de berörda myndigheterna, t.ex. polisen, hälso- och sjukvårdsmyndigheterna och bostadsmyndigheterna, är effektivt samordnade,
 - att främja upplysningskampanjer och utbildningsprogram riktade till potentiella och verkliga offer och förövare.

Artikel 23 - Människohandel

- 1) Undertecknaren är medveten om att brottet människohandel, som drabbar kvinnor och flickor oproportionerligt hårt, är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och mot människors värdighet och fysiska och emotionella integritet.
- 2) Undertecknaren förbinder sig att införa och stärka program och insatser för att förebygga människohandel, inklusive, i förekommande fall,

- upplysningskampanjer,
- utbildningsprogram för specialistteam som har till uppgift att identifiera och stödja offren,
- åtgärder för att minska efterfrågan,
- lämpliga åtgärder för att hjälpa offren, inklusive medicinsk behandling, fullgoda och trygga bostäder och tolkning.

PLANERING OCH HÅLLBAR UTVECKLING

Artikel 24 - Hållbar utveckling

- 1) Undertecknaren är medveten om att principen om hållbar utveckling skall följas fullt ut när strategier för kommunens/regionens framtid planeras och utarbetas, vilket innebär en väl avvägd integration av ekonomiska, sociala, miljömässiga och kulturella aspekter, samtidigt som jämställdhet mellan kvinnor och män skall främjas och uppnås.
- 2) Undertecknaren förbinder sig därför att beakta principen om jämställdhet mellan kvinnor och män som en grundläggande dimension vid planeringen och utvecklingen av strategier för en hållbar utveckling av kommunen/regionen.

Artikel 25 - Stadsplanering och lokal planering

- 1) Undertecknaren inser vikten av att utveckla den fysiska planeringen, transportsystemet och ekonomin i kommunen/regionen och även politiken och planeringen i fråga om markanvändning, för att underlätta förverkligandet av rätten till jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå.
- 2) Undertecknaren förbinder sig, när ovannämnda politik och planering utformas, antas och genomförs, att se till att
 - behovet av att främja verklig jämställdhet i alla livets aspekter i kommunen/regionen beaktas fullt ut,
 - kvinnors och mäns särskilda behov, t.ex. när det gäller arbetslivet, tillgång till kultur, utbildning och ansvar för familjen, enligt vad som framgår av lokala och andra uppgifter, inklusive kommunens/regionens jämställdhetsutredningar, beaktas fullt ut,

- väl genomtänkta planer antas som beaktar kvinnors och mäns särskilda behov.

Artikel 26 - Rörlighet och transport

- 1) Undertecknaren är medveten om att rörlighet och tillgång till transportmedel är nödvändiga förutsättningar för att kvinnor och män skall kunna utöva många av sina rättigheter, t.ex. rätten till arbete, utbildning, kultur och nödvändigt tjänster, och utföra många uppgifter och aktiviteter. Undertecknaren är också medveten om att en kommuns eller regions hållbara utveckling och framgång är i hög grad beroende av att det finns en effektiv, högkvalitativ transportinfrastruktur och kollektivtrafiksystem.
- 2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män ofta har olika behov och olika vanor när det gäller rörlighet och transport på grund av sådana faktorer som inkomst, vårdansvar eller arbetstider och följaktligen att kvinnor i många fall använder kollektivtrafiken mer än män.
- 3) Undertecknaren förbinder sig därför
 - a) att beakta rörlighetsbehoven och transportvanorna hos kvinnor och män, med hänsyn tagen till om de bor i städer eller på landsbygden,
 - b) att se till att de trafiktjänster som invånarna i kommunen/regionen har tillgång till bidrar till att tillgodose kvinnornas och männens särskilda och gemensamma behov och förverkliga jämställdhet mellan kvinnor och män.
- 4) Undertecknaren förbinder sig också att främja en gradvis förbättring av kollektivtrafiken i kommunen/regionen, bl.a. genom intermodala förbindelser, för att tillgodose kvinnornas och männens särskilda och gemensamma behov av reguljär, säker och tillgänglig trafik till en rimlig kostnad och bidra till hållbar utveckling.

Artikel 27 – Ekonomisk utveckling

- 1) Undertecknaren är medveten om att en balanserad och hållbar ekonomisk utveckling är nyckeln till framgång för en kommun eller region och att verksamheten på detta område kan ha stor betydelse för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.
- 2) Undertecknaren inser att det är nödvändigt att anställa fler kvinnor och i mer kvalificerade befattningar och dessutom att risken för fattigdom är särskilt hög hos kvinnor till följd av långtidsarbetslöshet och obetalt arbete.
- 3) Undertecknaren förbinder sig, när det gäller kommunens/regionens verksamhet med anknytning till ekonomisk utveckling att till fullo beakta kvinnors och mäns behov

och intressen och möjligheterna att främja jämställdhet och att vidta lämpliga åtgärder i detta syfte, till exempel

- att stödja kvinnliga företagare,
- att se till att det stöd, inbegripet ekonomiskt stöd, som ges till företag främjar jämställdhet,
- att uppmuntra kvinnliga praktikanter att skaffa sig färdigheter och behörighet för yrken som traditionellt ansetts som "manliga" och vice versa,
- att uppmuntra arbetsgivarna att rekrytera kvinnliga lärlingar och praktikanter med kompetenser som traditionellt ansetts som "manliga" och vice versa.

Artikel 28 - Miljö

- 1) Undertecknaren är medveten om kommunens/regionens ansvar för att sträva efter en hög skyddsnivå och en påtaglig förbättring av den lokala miljökvalitén, bl.a. genom dess politik i fråga om avfall, buller, luftkvalitet, biologisk mångfald och följderna av klimatförändringarna. Kommunen/regionen erkänner kvinnors och mäns lika rätt att dra nytta av dess tjänster och politik på miljöområdet.
- 2) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män har olika livsstilar på många platser och att det kan finnas skillnader mellan dem när det gäller att utnyttja lokala tjänster och allmänna eller öppna platser eller när det gäller de miljöproblem som de har att brottas med.
- 3) Undertecknaren förbinder sig därför vid uformningen av kommunens/regionens politik och tjänster på miljöområdet att ta samma hänsyn till både kvinnornas och männens särskilda behov och livsstilar och att även beakta principen om solidaritet mellan generationerna.

ROLLEN SOM REGLERANDE INSTANS

Artikel 29 - Kommunen/regionen som reglerande instans

- 1) Inom ramen för sina uppgifter och befogenheter som reglerande instans för vissa verksamhetsområden inom kommunen/regionen erkänner undertecknaren den viktiga roll som spelas av effektiva regleringar och konsumentskydd för att värna om invånarnas säkerhet och välfärd och är medveten om att de reglerade verksamheterna kan påverka kvinnor och män på olika sätt.

- 2) Undertecknaren förbinder sig att i sin roll som reglerande instans beakta kvinnors och mäns särskilda behov, intressen och villkor.

VÄNORTSSAMARBETE OCH INTERNATIONELLT SAMARBETE

Artikel 30

- 1) Undertecknaren är medveten om värdet av vänortssamarbete och av kommuners och regioners europeiska och internationella samarbete för att föra medborgarna närmare varandra och främja ömsesidigt lärande och förståelse tvärsöver nationsgränser.
- 2) Undertecknaren förbinder sig att inom ramen för vänortssamarbetet och det europeiska och internationella samarbetet
 - se till att kvinnor och män med olika bakgrund deltar i dessa aktiviteter på samma villkor,
 - utnyttja vänortssamarbetet och europeiska och internationella partnerskap som en plattform för erfarenhetsutbyte och ömsesidigt lärande när det gäller jämställdhetsfrågor,
 - integrera ett jämställdhetsperspektiv i det decentraliserade samarbetet.